

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Nem kockázatos Magyarországon a korrupció

Budapest, 2007. december 12. – A korrupciós mechanizmusok kivédésére született hazai jogszabályi és intézményi környezet nagyrészt megfelel a nemzetközi elvárásoknak, ugyanakkor végrehajtásuk nem elég hatékony. Kivételt képeznek a párt- és kampányfinanszírozásra, valamint a közbeszerzésekre vonatkozó szabályok, ezeken a területeken teljes revízió szükséges. Az átláthatósági szabályok érvényesülése valamelyest erősödött hazánkban, míg egyes intézmények működése megerősítésre szorulna.

A Transparency International Magyarország külföldi követségek és kereskedelmi kamarák, valamint a Transparency International berlini központja támogatásával megvalósuló ún. Nemzeti integritás rendszer (National Integrity System, NIS) tanulmányának célja az, hogy feltérképezze a magyar közszféra főbb korrupciós kockázatait. A módszertan a TI nemzetközi tapasztalatokon alapuló átfogó kérdőívén alapul, amely a korrupció megelőzésére és visszaszorítására hivatott intézmények, szektorok működését értékeli. A megközelítés az intézmények egymást segítő ill. ellenőrző kapcsolatait tárja fel az ún. horizontális elszámoltathatóság rendszerében. A NIS tanulmányok fő célja az intézményrendszer átvilágítása mind a működését szabályozó törvények, mind azok gyakorlati megvalósulása szempontjából.

A számos már elkészült nyugat-európai felmérés után a most megjelenő Magyarországgal foglalkozó tanulmány az egyik első a közép-európai volt szocialista országok között.

A 2007 áprilisában megkezdett munka első, az intézményrendszert elemző fázisa véget ért. A következő fázis elsősorban az üzleti szférát érintő korrupciós kockázatokkal foglalkozik majd egy külön kutatás keretében. Az eddigi eredmények nyilvánosságra hozatalának különös aktualitását adja a most készülő kormányzati antikorrupciós stratégia, amelyhez a tanulmány hasznos információkat szolgáltat.

A 2007 végéig elkészült anyag alapján elmondható, hogy Magyarországon mind a magas szintű, politikai és gazdasági élet összefonódásából adódó, mind az adminisztratív típusú korrupciós jelenségek (egészségügy, rendőrség, vám, engedélyezési eljárások, stb.) jellemzőek. Továbbra is a korrupciónál nagyobb a közigazgatási rendszer feletti politikai befolyás mind állami, mind helyi szinten. A jogszabályi környezet és az intézményi rendszer sok területen képes a korrupciós mechanizmusok kivédésére, ugyanakkor a korrupció kockázata alacsony, mert a nyomozati, büntetés-végrehajtási szervek nem elég erősek és hatékonyak a korrupciós esetek megfelelő kivizsgálásakor. A párt- és kampányfinanszírozás reformjának folyamatos kudarca azt mutatja, hogy hiányzik a politikai akarat a magas szintű korrupció megfékezésére.

A TI a felmérés alapján a következő fő megállapításokat és javaslatokat teszi:

Általános megállapítások

- Nincs hatékony védelem a bejelentést tevők részére.
- A legtöbb közintézményben hiányzik az etikai és magatartási kódex, következésképpen az összeférhetetlenségre, a foglalkoztatás utáni időszakra érvényes korlátozásokra, az ajándékozásra és vendéglátásra vonatkozó szabályok gyakran hiányoznak, illetve azok nem kellően szigorúak.
- Számos közintézményben a munkaerő-felvételi eljárások nem átláthatóak, így a nyílt verseny helyett teret engednek az önkényes döntéseknek.
- A közigazgatási struktúrák tekintetében a politikai befolyás még mindig túlságosan nagy.

- Nem minden, a különböző jogszabályok értelmében nyilvános információ válik ténylegesen ismertté.

A rendszer korrupció szempontú értékelése

- A politikai pártok finanszírozása tűnik a legfontosabb kérdésnek. A kampányköltségek elemzése alapján a pártok által felhasznált anyagi erőforrások többsége le nem könyvelt juttatásokból származik. A párt- és kampányfinanszírozásra vonatkozó rendelkezések nem megfelelőek, a párt- és kampányfinanszírozás monitorozási és könyvvizsgálati gyakorlata jelentős teret biztosít a visszaélésekre.
- Az Állami Számvevőszék az egyik legfontosabb korrupcióellenes intézmény, azonban a szervezeti és humán erőforrások korlátozott volta miatt az ellenőrzések nem eléggé gyakoriak vagy széles körűek. A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az ÁSZ ajánlásait nem mindig követi tett.
- A bűnüldöző szervek teljesítménye nem kielégítő a magas szintű belső korrupció (Rendőrség és Vám- és Pénzügyőrség), illetve a korrupciós bűncselekmények kivizsgálására szakosodott szakemberek és technikák hiánya miatt.
- A közbeszerzés rendszere és szabályozása túl bonyolult, ugyanakkor még mindig teret enged a manipulációnak. Egy egyszerűbb, de jobban érvényesített és folyamatosan figyelemmel kísért rendszer javítana a helyzeten.
- Nem minden közérdekű adat kap nyilvánosságot. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal alapvető fontosságú intézmény a korrupcióellenes intézkedések tekintetében, azonban jelentései a nyilvánosság számára nem hozzáférhetőek.
- A helyi önkormányzatok esetében – alapvetően a rájuk nehezedő pénzügyi terhek nyomása miatt – a közfeladatok kiszervezése és a közvagyon felhasználása a legnagyobb korrupciós kockázatú területek.
- A rendszerváltástól mostanáig a különböző kormányok a korrupcióval csupán ad hoc módon és adminisztratív szinten foglalkoztak, kerülve a politikailag érzékeny kérdéseket. Ez a hozzáállás azt mutatja, hogy a politikai elit nem tudja, vagy nem akarja komolyan venni a korrupciót.

Főbb javaslatok:

1. politikai pártok finanszírozásának sokkal szigorúbb szabályozása;
2. a közbeszerzésre vonatkozó jogszabályok egyszerűsítése és hatékonyabb érvényre juttatása;
3. hatékony védelem biztosítása minden egyes közérdekű bejelentést tevő számára;
4. bűnüldözési szervek szerepének és kapacitásának erősítése;
5. helyi önkormányzatok funkcióinak és mechanizmusainak átláthatóságát erősíteni, míg a munkájukat érintő politikai befolyást csökkenteni;
6. az Állami Számvevőszék javaslatainak nagyobb arányú megvalósítása;
7. magatartási kódexek létrehozása és megvalósítása minden 'pillérben', (összeférhetetlenség, ajándékozás, vendéglátás és foglalkoztatás utáni korlátozások);
8. javítani a közérdekű adatok nyilvánosságra hozatalán, a törvényi kötelezettségek nem teljesítése esetén érdemes megfontolni szankciók bevezetését;
9. következetes, hosszú távú korrupcióellenes program kidolgozása és megvalósítása.

A teljes angol nyelvű tanulmány, illetve annak angol és magyar nyelvű kivonata a www.transparency.hu honlapon olvasható. A tanulmány összefoglalója szektoronként tartalmaz részletes ajánlásokat az adott szakterületben működő jogszabályok és gyakorlatok javítására. A teljes tanulmány magyar nyelven 2008 februárjától lesz letölthető, míg az üzleti szektorról szóló elemzés 2008 áprilisában jelenik meg.